

Zala 1904.07.03. 2-4. oldal, alul

TÁRCA.

Botfi Károly.

(* 1812. martius 6-án. † 1904. június 22-én.)

Írta: Halis István.

Beköszönt a nyár, fényes napokkal és világos éjszakákkal.

Ezekben a *nyár-köszöntő* napokban szoktak az ősmagyarok a melegség és az élet örök forrásának, a *Napnak* tiszteletére *tűz-ünnepet* tartani.

A leghosszabb napok egyikén, június 22-ikén, siettem megvacsorálni, hogy még megláthassam az *Istar* csillagot, mert *ős-törvény* szerint a csillag égrejöttkor kezdődött elődeinknél a *Napáldozás* ünnepe.

Ezekben a napokban az én lelkem vissza szokott szállni a rég múlt időbe. Most is előbbre voltam valami tízezer esztendővel.

Alig léptem ki a *Korona* kapujából, már vizsgálódva tekintettem a nyugoti égre.

Mi az? Éppen a csillag helye irányában csúnya fekete foszlány fődte a tiszta eget.

Hirtelenében nem tudtam magamat tájékozni. Mert nem olyan könnyű ám tízezer év után rögtön visszatalálni a mai napra!

Végre rájöttem a tünemény okára: a városházán gyászos zászló lengett s az fekdült rá az ég egy részére. Meghalt valaki.

Abban a pillanatban tudtam, miképp *Botfi Károly* halt meg. Kérdésemre csakugyan azt felelték: „Botfi halt meg 93 éves korában.”

Botfi volt a városi tisztviselők Nesztora.

Persze ő mint városi erdőmester, kinn élt az erdő balzsamos levegőjében. Ez adott neki hosszú életet és derült gondolkozást.

Bizony, ha a hivatalos szoba szűk ketrecében kellett volna leörölni napjait, hát ő sem ért volna ilyen magas kort.

Az erdő, a magánosság ráhajtja az embert a gondolkozásra. Az ilyen előtt kicsinyessé válnak az emberi „hatalmas” alkotások.

Botfi „*Fetter*” nevetségességnek találta az emberek nagyképűsködését és apró vaskodását. Ezért vaskos humorával mindent ki szokott figurázni.

Egyik tisztújításkor (1890. martius 17-én) történt, hogy legrégebb tisztviselő társunk, Botfi Fetter hiányzott közülünk.

T. i. minden tisztviselőnek személyesen kell jelentkezni a *kandidáló bizottság* előtt és meg kell mondania, hogy nem óhajtja eldobni magától a hivatalát, mely kenyeret ad. (Bárha koldus kenyeret.)

Aki nem jelentkezik az elveszti hivatalát is, meg a nyugdíját is. Bolondul van, de így van.

Juhász György, az akkori számvevő, elküldi a városi *gazdát* (annak nem kell kandidálásra jelentkezni) Botfi Fetterért.

Akik emlékeznek Juhászra, azok tudni fogják, hogy a számvevő arca mindig mosolygott. Mosolygott még akkor is, mikor válságos pillanatokban olyan csodának tételére kérte az Istent, hogy csinálja vissza a történetet és ne engedje megszületni azt az embert, aki az írást föltalálta. Hanem most az ő arcát is eltorzította a gond.

Várunk fél óráig. Azután megint fél óráig. A képviselők gyűlése is megkezdődik: Fetter még mindig nem jön.

Juhász Gyuri káromkodik mint a jégeső: „Bizonyosan kiment az erdőre Botfi mert elfelejtette, hogy városi restauráció van. Most aztán vénségére kidobják a hivatalából! Majd nyakába veheti a kódistarisznyát.”

Mink, – fekete-gyász ruhás tisztviselők, – valamennyien meg voltunk illetődve. Egyszerre jön a gazda Fetternek következő izenetével: „Ne tegyenek belőlem bolondot az urak: hiszen nincs ellenjelöltem, hát nem érdemes a városházára jönnöm! Ha pedig mást akarnak helyettem erdőmesternek, akkor meg éppen fölösleges odaszégyenkezni a városházára.”

Önkénytelenül mosolyognunk kellett az izenet fölött, pedig akkor jött a vész-hír: „Összeült a kandidáló bizottság.”

Juhász Gyuri fölugrott; és miután ropogós szavakkal megköszönte az úristennek, hogy a világot ilyen gyönyörűen rendezte be, – oda kiáltotta a városgazdának, Tóth Györgynek: „Maga rögtön fusson fiakkerért és vágtaalást hajtasson Botfi lakására!” Aztán hozzánk fordult: „Én fogok legelsőnek jelentkezni a bizottság előtt! Maguk pedig húzzák el valahogyan az időt egy félóráig. Mondja el ki-ki a bizottság előtt, hogy merre tanult, volt-e csatában; tartsák szóval az urakat, míg visszajövök. Elszaladok a Fetterért. A teremtését! Behozom erőszakkal is!”

Juhász soron kívüli jelentkezése feltűnt ugyan a bizottság tagjainak (mert jól tudták, hogy „rang szerint” kell jelentkezni – a spanyol udvar szokása szerint), de mégsem szóltak a sértő tiszteletlenség miatt.

Juhász Gyuri bátyánk pedig csakugyan elhozta Fettert alig negyedóra múlva. Az öreg kissé méltatlankodott, „ne csináljanak velem ilyen *komédiát!*” Hanem azért jelentkezett a kandidálók előtt.

Bizony! Azt tartotta Fetter, amit *Lermontov Mihály*, a híres orosz költő: (kit különben agyonlőttek egy tréfájáért 27 éves korában,)

„Hogy az élet csak pusztá tréfa...

Belátod csak figyelve szerte nézz!”

Botfinak egyetlen fia volt *Botfi Lajos* egerszegi polgármester, ki meghalt 1900. évben s meglehetősen nagy vagyonát Egerszeg városára hagyta.

Fetternek nagyon fájt, hogy fia nem emlékezett meg róla végrendeletében. Ráfért volna egy kis javadalmazás, mert anyagi javaknak nem volt bővében. (Nem volt egyebe 378 frt évi nyugdíjánál és 322 frt kegydíjnál.)

Pedig Botfi Fetter gazdag ember is volt valamikor. A híres *Bitnicz Lajos* (nyelvtudós és matematikus) püspök után mintegy tizenhatezer forintot örökölt.

A gazdagság meghozta a gondot, mely eddig ismeretlen volt a Fetter házában.

Botfi sokat töprenkedett, mit csináljon a sok pénzzel. „Vitte volna el az ördög ezt a pénzt, még utóbb meggyilkolnak miatta! Persze, kellett nekem püspök atyafiságba keverednem!” dohogott néha a megrémült Fetter és a pénz miatt szemrehányásokat csinált feleségének.

Ekkor megjelenik nála sógora, *Zellinger* kereskedő, és kérte Botfit, hogy tízezer forintig legyen társa, mert egy bányát vásárolt, – melyből a kiásandó kövek szép jövedelmet fognak hozni. (T. i. kőfejtő bányát vett.)

No, ez éppen kapóra jött! Fetter odaborult sógora nyakába és szívbeli nagy örömmel átadott neki tízezer forintot.

(Hamarosan elmondom, hogy a kőfejtő bánya mindent elnyelt; az ígért jövedelem fejében a tőke is elveszett, sőt *Zellinger* sógor teljesen tönkrement.)

A Fetternek még mindig volt egy csomó pénze, mely súlyos gondot okozott. Csak ezt tudná valami jó helyre tenni!

Akkoriban virágzott a „gründolás.” gombamódra keletkeztek a részvénytársaságok mindenféle képtelenségre.

Sopronban is alakult egy „bank”, melynek az volt bevallott célja, hogy a részvényesek által befizetett nagy összegű pénzzel börze-manővereket csinál, s a nyereségből gazdag osztalékot ad a részvényeseknek: „mert a börzén mindig nyer az, akinek sok pénze van, s mindig veszít, akinek kevés a bankója.”

Ímígy beszélt a bank ügynöke és arany hegyeket ígért Botfinak.

Fetter két kézzel kapott a ritka alkalmon. Belépett a bankba a meglevő hatezer forintjával.

Persze pompás osztalékot kapott mindjárt az első évben. Szintúgy a második esztendőben is.

Fetter dicsekedett fünek-fának: „Milyen pompás tudomány a börze-spekuláció! Csakhogy mink közönséges emberek szamarak vagyunk hozzá! Az ember egyszerűen vesz és elád papírokat, gabonát – s aztán csakúgy dül a pénz!”

A harmadik évben beütött a *Krach*, a hatezer forint elveszett az utolsó fillérig. Botfi Fetter meglegedve biccentett a fejével: „Egészen rendben van! Aki számára az ne grüндoljon!” Aztán kimenekült az erdőre a szemrehányások elül. Kinn volt vagy három napig. Az erdősök tartották eledellel. A susogó fák megvigasztalták, mert azok nem csalnak mint az ember-társak.

Az öregséget nem lehetett észrevenni Fetter szellemén, csak néha napján volt kissé szórakozott.

Egyszer (1894. év őszén) furcsa eset adódott elő a városházánál: egyetlen *licitáló* sem jelentkezett a tanácsteremben, pedig a városi erdő makk-termése volt eladandó.

A rendkívüli dolog okát rögtön megtalálta *Babóchay* polgármester. Így következtetett: „Máskor ilyenkor csakúgy törték magukat a zsidók, miért nem jön ma egy se licitálni? Aztán annak mi az oka, hogy a *magyar-utcai* gazdák közül egy se jött hozzám azt kérni, miképp ne adassa el a város a makkot, hanem engedje

ráhajtani a polgárok disznait? E föltűnő jelenségnek csupán egy magyarázata lehet: *nincs* makk-termés!”

Elővette az aktát. Közte volt Botfi Fetter írása, melyben szabályszerűen bejelenti a gazdag makk termést, melynek értékesítése iránt a tanács intézkedését kéri.

– „Ez rendben volna, hanem azért még sincs makk!” – mondja újra a polgármester és a legközelebbi ünnep délután kimegy az erdőre két szakértővel a kérdés tisztázására.

A „kiküldöttség” végigjárta az egész *Felső-erdőt*, és sehol se találtak egy szem makkot se.

Mikor elmondták a dolog mibenállását Botfinak, hát a Fetter nagyon csodálkozott. Hogyan lehet ez? Hiszen a napokban is járt az erdőn és látta saját *szemével* a temérdek makkot!

Persze láttad, öreg Fetter! Csakhogy nem az idén volt az, hanem valamelyik másik esztendőben, – s a koros ember olyan hamar összekeveri a jelennel a múltat!

Bolfi Károly vak volt egyik szemére. Ennek históriáját a Fetter maga így mondta el:

„*Szent-Gróton* voltam olyan-gazdasági írnokféle az 1842. évben. Július 7-én egy barátom kedvéért kimentünk fogolyvadászatra. Most nem szabad foglyot löni júniusban, de akkor még nem volt tilalmas idő. („Arany idők voltak azok!” sóhajtott közbe.) A vadászaton azután az történt, hogy az én barátom engem lőtt fejbe a fogolymadár helyett. Ez persze könnyebb volt mint a madarat eltalálni, mert a fejem könnyebb célpont mint a madár. Egyik arcom és egyik szemem telis-tele volt söréttel. – Attól féltem, hogy mind a két szememre megvakulok. Fölutaztam hát Bécsbe, gyógyíttatni magamat. Ott a doktorok olyan ügyesen dolgoztak, hogy még a meglőtt szememet sem vették ki. Egyik szemre vak maradtam ugyan, de szépséghiba nem esett rajtam, sőt még érdekesebbé vált a formám az által, hogy a sörétszemeket bennhagyták az arcomban! Mert most olyan a képem, mintha ki lenne *stikkelve!*”

Nyugdíjazása után néha találkoztam vele a mezőkön. Az 1889. évben keserű humorral panaszkodott, hogyan pusztulnak el szeme láttára az ő „maradandó érdemei”.

– „Lássa: a régi időben bozda-gyepű és széles lapulevelek szegélyezték az országutat a kanizsai határban. Én aztán 1853-ban két oldalról beültettem a kiskanizsai töltést, és a soproni meg a cigány utcákon túli országutakat. Szeretettel nézegettem a pompásan megerősödött jegenyefákat, és jóleső önérzettel mondogattam: Ezek legalább fönntartják emlékezetemet halálom után! És most a város kivágatta a gyönyörű fasort! Egyszerre séta közben a hatalmas fáknak csupán a csonka törzsökeiket látom! Megdöbbenve megállanom kellett e barbarizmus láttára! Aztán miért tették ezt?”

– „Mert a minisztertől rendelet érkezett, hogy az utak melletti fákat gyümölcsfákkal kell helyettesíteni!” válaszoltam Botfinak.

Fetter nagyot sóhajtott „No már látom eljött az ideje, hogy itthagyjam a világot! Mert ha nem sietek, hát még megérem, hogy valami honmentő miniszter azt rendeli: minden öreg ember – mint fölösleges teher kiirtandó, illetőleg nyaka levágandó, feje a hatóságnak beszolgáltatandó.”

Ezután előszeretettel beszélt a legnagyobb igazságról: a halálról. Kívánta. Azt mondogatta: „elhalt mindenki mellőlem! Már beszélni se tudok a mai emberek közül senkivel se mert azt se tudom mi az a nihilista meg a szociálista. Hát miért éljek?”

Ezelőtt négy évvel éppen a mezőn beszélgettünk, mikor egy nagy csapat madár röpült el fölöttünk. Lehetett vagy negyven darab. Fetter föl nézett a neszre, és csodálkozva mondta: „Mennyi gólya!”

– „Nem gólya, hanem *íbisz*” jegyeztem meg.

– „Micsoda?”

– „*Íbisz* nevű madarak, melyek előbb sohasem voltak Magyarországon. csak tíz év előtt jelentek először a Balaton vidékén. Azóta azonban megsokasodtak s most Kanizsán is egész csapatok vannak.”

– „Sajátságos!”

– „Az a különös, hogy e madár sorsa benne van a nevében, mert az *íbisz* szó annyit jelent: el fogsz menni!”

– „Ez nekem szól, nem a madárnak. Én fogok elmenni!”

– „Ohó Fetter!” – igyekeztem kiverni Botfából a halál gondolatát – „az *íbisz* szó után még jön valami, amit egy jósnő mondott s mely így szól: *ibis redibis nunquam morieris*; vagyis: elmégy de visszajössz és nem halsz meg.”

Fetter köhögött és nevetve válaszolta: „Azért mégis én fogok elmenni, hála Istennek!”

Néhány évig Fetternek várni kellett az elmenéssel. Most végre sikerült.

Nem fog ugyan visszajönni, hanem azért hamar találkozunk. Mert az a pár nap, vagy néhány évtized, mennyi idő múlva utána megyünk, egyforma csekély méretű időtartam.